

Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση και εκπαιδευτικοί

Ιωάννης Καραβασίλης¹, Κώστας Ζαφειρόπουλος², Ιωάννης Σαμολαδάς³, Ιωάννης Πούλιος⁴, Απόστολος Νέδος⁵

¹ Δάσκαλος, Med, Δ/ντης Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Ν. Σερρών
karavasil@sch.gr

² Επίκουρος Καθηγητής Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών Πανεπιστήμιο Μακεδονίας
kz@uom.gr

³ Καθηγητής Πληροφορικής, Διεύθυνσης Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Ν. Σερρών
ioannis@samoladas.gr

⁴ Δάσκαλος, Υπεύθυνος Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων Διεύθυνσης Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Ν. Σερρών
ioapoulios@sch.gr

⁵ Δάσκαλος
apnedos@gmail.com

Περίληψη

Η μετάβαση από την συμβατική διακυβέρνηση στην ηλεκτρονική διακυβέρνηση αποτελεί μια διεθνή τάση. Είναι σημαντικό για τις κυβερνήσεις να καταλάβουν τις απόψεις και τις ανάγκες των πολιτών καθώς και τους παράγοντες οι οποίοι επηρεάζουν την υιοθέτηση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης. Οι εκπαιδευτικοί ως καθημερινοί χρήστες τόσο εκπαιδευτικών όσο και διαφόρων άλλων δικτυακών τόπων, αποτελούν ένα ισχυρό και βάσιμο δείγμα δημοσίων υπαλλήλων για την εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων στην κατεύθυνση της συνεχούς βελτίωσης του επιπέδου της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης στη χώρα μας. Η έρευνα αυτή καταγράφει τις απόψεις και προσδοκίες των εκπαιδευτικών από τους δικτυακούς τόπους ηλεκτρονικής διακυβέρνησης της εκπαίδευσης. Οι προσδοκίες τους αναμένεται να συμβάλλουν τα μέγιστα στο σχεδιασμό ελκυστικών και λειτουργικών δικτυακών τόπων αλλά και να ενδυναμώσουν το αίσθημα της εμπιστοσύνης τόσο στην ηλεκτρονική διακυβέρνηση όσο και στη λειτουργία της δημόσιας διοίκησης.

Λέξεις – κλειδιά: Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση, απόψεις, προσδοκίες, εκπαίδευση

The transition from conventional governances to e-governance is becoming an international trend. It is important for Governments to understand variables that influence citizens' adoption of e-Governance in order to take them into account when delivering services online. Teachers of primary and secondary education use e-governance websites and especially education e-governance websites on a daily base. Therefore their opinions could give some clues and directions for planning effective e-government practices. The study investigates teachers' expectation and attitudes towards education e-governance websites. Findings could assist policy-makers with the first guidelines about which areas should be improved in order to enhance trust towards e-governance services and public administration.

Keywords: e-governance, attitudes, expectancies, education

1. Εισαγωγή

Η ανάπτυξη της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης είναι μια παγκόσμια τάση της τελευταίας δεκαετίας που έχει στόχο την αναμόρφωση του δημοσίου τομέα (Golubeva και Merkuruyeva, 2005). Κατά το χρονικό αυτό διάστημα, οι κυβερνήσεις στην Ευρώπη έχουν εμπλακεί σε ένα τεράστιο έργο που έχει σκοπό τη μετάβαση όσων το δυνατό περισσότερων υπηρεσιών στην ηλεκτρονική εποχή και στο διαδίκτυο (Gunter, 2006). Αρχικά η ηλεκτρονική διακυβέρνηση είχε επικεντρωθεί στη βελτίωση και στην αναδιαμόρφωση των εσωτερικών διεργασιών του

δημοσίου τομέα, αργότερα όμως συμπεριέλαβε και εξωτερικές διεργασίες ώστε να βελτιωθεί η προσβασιμότητα στη δημόσια διοίκηση και η παροχή υπηρεσιών υψηλής ποιότητας (Homburg, 2004).

Σύμφωνα με το Σύνταγμα της Ελλάδας (2008, άρθρο 5Α, παράγραφος 2) «Καθένας έχει δικαίωμα συμμετοχής στην Κοινωνία της Πληροφορίας. Η διευκόλυνση της πρόσβασης στις πληροφορίες που διακινούνται ηλεκτρονικά, καθώς και της παραγωγής, ανταλλαγής και διάδοσής τους αποτελεί υποχρέωση του Κράτους». Η Ελλάδα όμως υστερεί σε σχέση με τις άλλες χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (The Economist Intelligence Unit, 2009). Σε παγκόσμιο επίπεδο, σύμφωνα με την έκθεση των Ηνωμένων Εθνών (2008) η Ελλάδα βρίσκεται στην 44^η θέση, με δείκτη ψηφιακής ετοιμότητας 0.5718. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η Ελλάδα το 2005 βρισκόταν στην 35^η θέση.

Το Παρατηρητήριο για την Κοινωνία της Πληροφορίας (ΚτΠ) είναι ένα Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου, με διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια. Ιδρύθηκε με το Ν.3059/2002 (ΦΕΚ Α 241/11.10.2002) και εποπτεύεται από τον Υπουργό Οικονομίας και Οικονομικών. Αποτελεί την κεντρική πηγή άντλησης έγκυρης πληροφόρησης καθώς και το βασικό φορέα διαμόρφωσης προτάσεων αναφορικά με την πορεία της χώρας προς την Ψηφιακή Ελλάδα και τη συμβολή των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) στο οικονομικό και κοινωνικό γίνεσθαι της χώρας μας. Σύμφωνα με το Παρατηρητήριο για την Κοινωνία της Πληροφορίας, ο αριθμός βασικών Υπηρεσιών πλήρως ηλεκτρονικά διαθέσιμων είναι 7 (35%) Ποσοστό 19% του πληθυσμού χρησιμοποιεί τακτικά το Διαδίκτυο για συναλλαγές με τις Δημόσιες Αρχές. Ποσοστό 15% χρησιμοποιεί τους δικτυακούς τόπους Δημόσιων Υπηρεσιών για πληροφόρηση, 11% για να κατεβάξει φόρμες και 6% για να υποβάλλει τις φόρμες ηλεκτρονικά (ΚτΠ, 2009).

Η εισαγωγή και υιοθέτηση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης από τους πολίτες δεν είναι μόνο θέμα τεχνικό αλλά επηρεάζεται και από άλλους κοινωνικούς παράγοντες (Luo, 2009). Οι κυβερνήσεις στο πλαίσιο ανάπτυξης των ηλεκτρονικών υπηρεσιών θα πρέπει να λάβουν υπόψη τους τις απόψεις και τις ανάγκες των χρηστών καθώς και τους παράγοντες εκείνους οι οποίοι βοηθούν την υιοθέτηση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης (Mofleh and Wanous, 2008).

Το άρθρο αυτό διερευνά τις απόψεις των εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση στην εκπαίδευση. Ο όρος «ηλεκτρονική διακυβέρνηση στην εκπαίδευση» αναφέρεται στους δικτυακούς τόπους του Υπουργείου Παιδείας, Δια βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων, του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, των Περιφερειακών Διευθύνσεων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης καθώς και των Διευθύνσεων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Σύμφωνα με το Υπουργείο Παιδείας, Δια βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων, (<http://www.yperth.gr>) 150798 εκπαιδευτικοί είναι μόνιμοι Δημόσιοι Υπάλληλοι σε σύνολο 370.517 μόνιμων Δημοσίων υπαλλήλων (Υπουργείο Εσωτερικών, <http://www.ypes.gr>). Είναι ενδιαφέρον λοιπόν να μελετηθούν οι απόψεις των εκπαιδευτικών καθώς αποτελούν ποσοστό 40.69% των μόνιμων Δημοσίων υπαλλήλων και 16.38% όλων των Δημοσίων υπαλλήλων στην Ελλάδα. Επίσης οι Titah and Barki (2006) ισχυρίζονται ότι η γραφειοκρατία σε έναν οργανισμό επηρεάζει την υιοθέτηση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης. Το Ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα είναι συγκεντρωτικό με την έννοια ότι το Υπουργείο Παιδείας, Δια βίου μάθησης και Θρησκευμάτων καθορίζει την εκπαιδευτική πολιτική και χαρακτηρίζεται από μεγάλο βαθμό γραφειοκρατίας, αυστηρές ιεραρχικές δομές και πολυνομία.

2. Ηλεκτρονική διακυβέρνηση

Η ηλεκτρονική διακυβέρνηση είναι “η χρήση των ηλεκτρονικών μέσων στη διευκόλυνση μιας αποδοτικής, γρήγορης και διαφανούς διαδικασίας διάχυσης της πληροφορίας στις δημόσιες και άλλες υπηρεσίες για την εκτέλεση κυβερνητικών διαχειριστικών ενεργειών” (Misuraca, 2006 p. 210). Η ανάπτυξη της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης είναι θέμα πολιτικής βούλησης (Vrana et al., 2007). Ο Gunter (2006, p. 362) αναφέρει σκοπός της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης είναι να κάνει εύκολα προσβάσιμες τις υπηρεσίες της κυβέρνησης στους πολίτες, να

προσφέρει υπηρεσίες επικεντρωμένες στον πολίτη οι οποίες να ανταποκρίνονται στις ανάγκες του. Η ηλεκτρονική διακυβέρνηση επεκτείνεται πέρα από την απλή και παθητική μεταφορά πληροφοριών στον πολίτη στην ενεργητική συμμετοχή του πολίτη στη λήψη αποφάσεων (UNESCO, 2007). Με την χρήση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης γίνεται μετάβαση από την κατάσταση όπου η “κυβέρνηση δρα προληπτικά και ο πολίτης αντιδραστικά” στην κατάσταση όπου “τόσο η κυβέρνηση όσο και ο πολίτης δρουν προληπτικά και διαδραστικά” (Majumdar, 2006). Η ηλεκτρονική διακυβέρνηση λοιπόν εξυπηρετεί ένα συμμετοχικό στυλ δημοκρατίας. Αυτό σημαίνει ενίσχυση των επικοινωνιακών καναλιών, εναρμονισμένες οργανωσιακές πρακτικές και συνεργασία μεταξύ διαφορετικών επιπέδων της κυβέρνησης, διαφορετικών τμημάτων της κυβέρνησης, της κεντρικής και τοπικής διοίκησης και αυτοδιοίκησης και κυβερνητικών υπηρεσιών και οργανισμών Gunter (2006). Με τον τρόπο αυτό ο δημόσιος τομέας αναμορφώνεται (Schware Deane, 2003). Οι κυβερνήσεις ανασχηματίζουν τις δημοκρατικές τους διαδικασίες, υιοθετούν νέους τρόπους διοίκησης και επανασχεδιάζουν τη δομή και λειτουργία τους ώστε να εξυπηρετούν καλύτερα το δημόσιο συμφέρον (Kachnowski, 2003). Επιπρόσθετα, οι κυβερνήσεις προσφέρουν ποιοτικές υπηρεσίες στους πολίτες (Homburg, 2004), ενισχύεται η αποκέντρωση, η υπευθυνότητα η υποχρέωση λογοδοσίας και η διαφάνεια (IDRC, 2007) και αποκτούν μεγαλύτερη εκτίμηση από το λαό στη διαδικασία λήψης αποφάσεων (Norris, 2000).

3. Μεθοδολογία

Η έρευνα έγινε με τη χρήση ενός online ερωτηματολογίου. Επιλέχθηκαν χρήστες του Διαδικτύου για την έρευνα λόγω του “ψηφιακού χάσματος” στην ηλεκτρονική διακυβέρνηση (Mofleh και Wanous, 2008). Η Colesca (2009, σελ 32) αναφέρει χαρακτηριστικά “οι πολίτες οι οποίοι δεν είναι χρήστες του διαδικτύου δεν έχουν θετική στάση απέναντι στις ηλεκτρονικές υπηρεσίες σε σχέση με τους κυβερνητικούς φορείς”. Για το λόγο αυτό, η παρούσα έρευνα δε λαμβάνει υπόψη τα άτομα τα οποία δεν είναι ικανά να έχουν πρόσβαση σε ηλεκτρονικές υπηρεσίες.

Μια ανακοίνωση στην κεντρική ιστοσελίδα του Πανελληνίου Σχολικού Δικτύου ενημέρωνε τους χρήστες για την έρευνα και τους οδηγούσε στο ερωτηματολόγιο. Σε περίπτωση που ο χρήστης επιθυμούσε να λάβει μέρος στην έρευνα, μετά τη συμπλήρωση μιας ανώνυμης φόρμας, λάμβανε στο λογαριασμό του ηλεκτρονικού του ταχυδρομείου ένα αυστηρά προσωπικό, με μοναδικό σύνδεσμο μήνυμα, ώστε να συμπληρώσει το ερωτηματολόγιο. Το Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο παρέχει στους εκπαιδευτικούς λογαριασμούς ηλεκτρονικού ταχυδρομείου της μορφής username@sch.gr. Από τα ερωτηματολόγια που συμπληρώθηκαν μόνο αυτά που προέρχονταν από λογαριασμούς του Πανελληνίου Σχολικού Δικτύου έγιναν αποδεκτά. Τα δύο αυτά στοιχεία διασφάλισαν το γεγονός ότι μόνο εκπαιδευτικοί και μια μόνο φορά μάλιστα ο καθένας, θα συμπλήρωνε το ερωτηματολόγιο. Συνολικά συμπληρώθηκαν 438 ερωτηματολόγια.

Όσον αφορά την κατασκευή του ερωτηματολογίου δημιουργήθηκε αρχικά ένα πιλοτικό εκτεταμένο ερωτηματολόγιο το οποίο περιείχε όλες τις προτεινόμενες κλίμακες που υπάρχουν στη βιβλιογραφία, και απαντήθηκε από 70 εκπαιδευτικούς Α/θμιας και Β/θμιας εκπαίδευσης ώστε να σταθμιστεί. Τελικά, για κάθε έννοια που χρησιμοποιήθηκε, συμπεριλήφθηκε στο ερωτηματολόγιο η κλίμακα που παρουσίαζε το μεγαλύτερο Cronbach alpha. Για την εμπιστοσύνη στην ηλεκτρονική διακυβέρνηση υιοθετήθηκε η κλίμακα των Colesca and Dobrica(2008), για το επίπεδό της, των Mofleh και Wanous (2008) και για τις προσδοκίες οι κλίμακες των Al-Shafi and Vishanth(2009) και Vrana et al. (2007).

3. Ευρήματα

Ο πίνακας 1 παρουσιάζει την ανάλυση του δείγματος των χρηστών που πήραν μέρος στην έρευνα. Η πλειοψηφία είναι άντρες σε ποσοστό 62.79%. Ποσοστό 43.38% είναι μεταξύ 41 και 50 ετών. Όσον αφορά την επαγγελματική τους κατάσταση η συντριπτική πλειοψηφία είναι μόνιμοι εκπαιδευτικοί και το 57.08% υπηρετούν στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Το εισόδημα των μισών περίπου εκπαιδευτικών κυμαίνεται από 10.000 ως 20.000 Ευρώ

ετησίως και ποσοστό 44.06% από 20.000 ως 30.000 Ευρώ.

Πίνακας 1: Ανάλυση δείγματος

N=38	B	Ποσοστά
Φύλο	Άντρες	62.79
	Γυναίκες	37.21
Ηλικία	20-30	12.79
	31-40	27.40
	41-50	43.38
	51-60	14.84
Επαγγελματική κατάσταση	Μόνιμος	96.89
	Αναπληρωτής	1.83
	Ωρομίσθιος	2.28
	Συνταξιούχος	0
Υπηρετείτε στην	A' βθμια εκπαίδευση	57.08
	B' βθμια εκπαίδευση	42.92
Εκπαίδευση	Κάτοχος Διδακτορικού	6.62
	Κάτοχος Μεταπτυχιακού	23.29
	Μετεκπαίδευση	7.53
	Κάτοχος Δεύτερου Πτυχίου	7.53
	Κάτοχος Πτυχίου	55.02
Εισόδημα	< 10000	2.74
	10000 - 20000	48.17
	20000 – 30000	44.06
	>30000	5.02

Οι εκπαιδευτικοί χρησιμοποιούν καθημερινά, σε ποσοστό 60,05% δικτυακούς τόπους ηλεκτρονικής διακυβέρνησης της εκπαίδευσης και σε ποσοστό 30.14% το λιγότερο μια φορά την εβδομάδα. Χρησιμοποιούν περισσότερο τους δικτυακούς τόπους του Υπουργείου Παιδείας, Δια βίου μάθησης και Θρησκευμάτων και του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου σε ποσοστά 84.02% και 80.14% αντίστοιχα, και σε ποσοστό 66.61% των Διευθύνσεων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Ενώ μόνο το ένα τέταρτο των εκπαιδευτικών χρησιμοποιούν τους Δικτυακούς τόπους των Περιφερειακών Διευθύνσεων Εκπαίδευσης (Πίνακας 2).

Πίνακας 2: Δικτυακοί τόποι ηλεκτρονικής διακυβέρνησης της εκπαίδευσης που χρησιμοποιούνται

Του Υπουργείου Παιδείας	84.02%
Του Πανελληνίου Σχολικού Δικτύου	80.14%
Των Περιφερειακών Διευθύνσεων Εκπαίδευσης	25.57%
Των Διευθύνσεων Πρωτοβάθμιας ή/και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης	66.21%
Των Πανεπιστημίων	39.27%
Του Ελληνικού Ακαδημαϊκού Δικτύου (GUNET)	7.08%

Αναφορικά με τη χρήση δικτυακών τόπων ηλεκτρονικής διακυβέρνησης εκτός της εκπαίδευσης, οι εκπαιδευτικοί τους χρησιμοποιούν σε ποσοστό 50.23% καθημερινά και ποσοστό 26.03% το λιγότερο μια φορά την εβδομάδα. Το ίδιο ποσοστό 44.29% χρηστών χρησιμοποιεί το TAXIS και την σελίδα του ΑΣΕΠ, ενώ ακολουθούν οι σελίδες Υπουργείων, Γενικών Γραμματειών και των ΚΕΠ σε ποσοστά 33.11% και 31.74% αντίστοιχα (Πίνακας 3).

Πίνακας 3: Δικτυακοί τόποι ηλεκτρονικής διακυβέρνησης της εκπαίδευσης που χρησιμοποιούνται

TAXIS	44.29%
-------	--------

ΚΕΠ	31.74%
ΙΚΑ	24.66%
ΑΣΕΠ	44.29%
http://www.easygov.gr (Εύκολες συναλλαγές με το Δημόσιο)	13.70%
http://www.psifiakiellada.gr	8.68%
ΣΥΖΕΥΞΙΣ (Εθνικό Δίκτυο Δημόσιας Διοίκησης)	8.22%
Υπουργείων και Γενικών Γραμματειών	33.11%
Περιφερειών	10.96%
Νομαρχιών	25.57%
Δήμων	37.21%
Εθνικού Τυπογραφείου	29.00%

Τα επίπεδα της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης είναι τέσσερα. Το πρώτο αναφέρεται στη χρήση ενός δικτυακού τόπου για συλλογή πληροφοριών. Το δεύτερο στην υποβολή ερώτησης μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mail) σε κυβερνητικούς φορείς. Το τρίτο στην παροχή προσωπικών στοιχείων σε κυβερνητικούς φορείς και το τέταρτο σε ολοκλήρωση συναλλαγών (π.χ. Πληρωμή). Το τέταρτο δεν υφίσταται προς το παρόν στους δικτυακούς τόπους ηλεκτρονικής διακυβέρνησης της εκπαίδευσης.

Η διαπίστωση του επιπέδου ηλεκτρονικής διακυβέρνησης των χρηστών πραγματοποιήθηκε με χρήση πενταβάθμιας κλίμακας Likert, όπου το 1 σημαίνει “διαφωνείτε απόλυτα” και το 5 “συμφωνείτε απόλυτα”. Στον πίνακα 5 που ακολουθεί καταγράφονται οι απόψεις των χρηστών.

Πίνακας 4: Επίπεδο ηλεκτρονικής διακυβέρνησης

	1	2	3	4	5
Θα χρησιμοποιούσα ένα δικτυακό τόπο ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, για να συλλέξω πληροφορίες	0%	0.91%	4.34%	61.19%	33.56%
Θα χρησιμοποιούσα ένα δικτυακό τόπο ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, για να υποβάλλω κάποια ερώτηση μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mail) σε κυβερνητικούς φορείς	1.60%	2.28%	8.45%	55.94%	31.74%
Θα χρησιμοποιούσα ένα δικτυακό τόπο ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, για να προβώ σε κάποια συναλλαγή, π.χ. να δώσω κάποια προσωπικά στοιχεία, σε κυβερνητικούς φορείς	4.57%	13.70%	29.68%	39.27%	12.79%

Παρατηρείται πως όσο ανεβαίνει το επίπεδο της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης τόσο μειώνεται η συγκέντρωση των απόψεων στις κλίμακες Συμφωνίας. Στο πρώτο επίπεδο ποσοστό 94.75% τοποθετήθηκε στις κλίμακες “Συμφωνώ” και “Συμφωνώ απόλυτα” ενώ στο τρίτο επίπεδο το αντίστοιχο ποσοστό είναι 52.06%. Το εύρημα πιθανόν αποτυπώνει τη δυσπιστία των εκπαιδευτικών στις απρόσωπες συναλλαγές των δικτυακών τόπων ηλεκτρονικής διακυβέρνησης στο χώρο της εκπαίδευσης.

Το ενδιαφέρον επικεντρώνεται στην εμπιστοσύνη των εκπαιδευτικών απέναντι στους δικτυακούς τόπους ηλεκτρονικής διακυβέρνησης της εκπαίδευσης. Στον πίνακα 5 καταγράφονται οι απόψεις των ερωτώμενων όσον αφορά το θέμα της εμπιστοσύνης. Οι κλίμακες “Διαφωνώ απόλυτα” και “Συμφωνώ απόλυτα” συγκεντρώνουν χαμηλό ποσοστό προτιμήσεων. Εντύπωση προκαλεί το γεγονός πως ενώ οι δικτυακοί τόποι ηλεκτρονικής διακυβέρνησης φαίνεται ότι είναι ειλικρινείς και τίμιοι απέναντι στους εκπαιδευτικούς καθώς και άξιοι εμπιστοσύνης τους, στην πράξη όμως η χρήση τους θεωρείται επικίνδυνη σε ποσοστό 55.02%.

Πίνακας 5: Εμπιστοσύνη στην ηλεκτρονική διακυβέρνηση

	1	2	3	4	5
Οι δικτυακοί τόποι ηλεκτρονικής διακυβέρνησης φαίνεται ότι είναι ειλικρινείς και τίμιοι απέναντι μου	0.91%	4.57%	29.68%	58.90%	5.94%
Μπορώ να εμπιστευτώ ένα δικτυακό τόπο ηλεκτρονικής διακυβέρνησης	1.14%	4.34%	37.90%	50.91%	5.71%
Η απόφαση να χρησιμοποιώ δικτυακούς τόπους ηλεκτρονικής διακυβέρνησης είναι επικίνδυνη	1.37%	5.02%	31.28%	55.02%	7.31%

Τα ανωτέρω ευρήματα συνδέονται ευθέως με τις προσδοκίες που έχουν οι εκπαιδευτικοί στην εμπλοκή τους με δικτυακούς τόπους ηλεκτρονικής διακυβέρνησης.

Αν και οι εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι θα μπορούν να ολοκληρώνουν τις δουλειές τους πιο γρήγορα σε ποσοστό 90.41% εντούτοις το 80.37% πιστεύει πως δεν θα μειωθεί η γραφειοκρατική διαδικασία. Υψηλό ποσοστό της τάξης του 92.24% θεωρεί σημαντικό το γεγονός της πρόσβασης στις υπηρεσίες των δικτυακών τόπων σε όλη τη διάρκεια του 24ώρου. Περίπου τα 2/3 των εκπαιδευτικών προσδοκούν ότι η ηλεκτρονική διακυβέρνηση δίνει ίσες ευκαιρίες σε όλους τους πολίτες.

Η δέσμευση των πολιτικών αρχηγών στην ηλεκτρονική διακυβέρνηση (60.05%) επενεργεί θετικά στην κατεύθυνση της συνεργασίας της ομάδας ηλεκτρονικής διακυβέρνησης με άλλους κυβερνητικούς φορείς και κατ' επέκταση στην ολοκλήρωση υπηρεσιών διαφόρων κυβερνητικών φορέων.

Ιδιαίτερα υψηλή προσδοκία ανιχνεύεται τόσο στο ζήτημα της έγκαιρης ενημέρωσης σε θέματα επιμόρφωσης (91,88%) όσο και σ' αυτό των εκπαιδευτικών εξελίξεων της χώρας (90,18%).

Αν και η δυνατότητα πρόσβασης μέσω της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης σε Νόμους, Π.Δ., Υ.Α. και Εγκυκλίους συγκεντρώνει υψηλό ποσοστό προσδοκίας συμμετοχικής διοίκησης (83,81%), αυτό δε στέκεται ικανό να αποτυπώσει στον ίδιο βαθμό την προσδοκία της δημιουργίας συνθηκών “ανοικτής και διαφανούς” δημόσιας διοίκησης (62,79%).

Σε ποσοστό 87,27% οι εκπαιδευτικοί προσδοκούν πως η χρήση των δικτυακών τόπων ανοίγει νέους ορίζοντες και συμβάλλει στην καινοτομία ενώ το 94.97% αναμένει την εύκολη πρόσβαση σε άλλους ενδιαφέροντες δικτυακούς τόπους.

Τέλος, η χρήση του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου φαίνεται να δίνει διέξοδο περιορισμού της γραφειοκρατίας αφού οι εκπαιδευτικοί το προσδοκούν σε ποσοστό 84,90%.

Πίνακας 6: Προσδοκίες από την ηλεκτρονική διακυβέρνηση

	1	2	3	4	5
Με τη χρήση δικτυακών τόπων ηλεκτρονικής διακυβέρνησης θα μπορώ να ολοκληρώσω τις δουλειές μου πιο γρήγορα	0.23%	0.23%	9.13%	38.58%	51.83%
Με τη χρήση δικτυακών τόπων ηλεκτρονικής διακυβέρνησης μπορεί να μειωθεί η γραφειοκρατική διαδικασία	50.00%	30.37%	10.96%	4.79%	3.88%
Ένα «κλικ» αρκεί για να είναι χρήσιμοι οι δικτυακοί τόποι ηλεκτρονικής διακυβέρνησης	4.34%	9.82%	24.66%	35.84%	25.34%
Οι δικτυακοί τόποι ηλεκτρονικής διακυβέρνησης θα μου επιτρέπουν να έχω πρόσβαση 24 ώρες το 24ώρο, 7 ημέρες την εβδομάδα	0.23%	1.60%	5.94%	30.82%	61.42%
Η χρήση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης δίνει ίσες ευκαιρίες σε όλους τους πολίτες	3.65%	10.50%	22.60%	30.14%	33.11%
Με τη χρήση δικτυακών τόπων ηλεκτρονικής διακυβέρνησης μπορώ να εμπιστευτώ κυβερνητικούς	3.88%	7.76%	39.73%	34.70%	13.93%

φορείς					
Αναμένω πως οι ηγέτες είναι δεσμευμένοι στην υλοποίηση του έργου της ηλεκτρονική διακυβέρνηση	3.88%	9.13%	22.94%	36.76%	23.29%
Η ομάδα ηλεκτρονικής διακυβέρνησης θα συνεργάζεται με άλλους κυβερνητικούς φορείς	0.68%	4.57%	22.60%	48.17%	23.97%
Οι δικτυακοί τόποι ηλεκτρονικής διακυβέρνησης θα ολοκληρώνουν υπηρεσίες με άλλους κυβερνητικούς φορείς	0.91%	3.65%	19.41%	49.32%	26.71%
Η χρήση δικτυακών τόπων ηλεκτρονικής διακυβέρνησης θα βοηθήσει στην αποφυγή περιττών επισκέψεων και τηλεφωνημάτων με τις υπηρεσίες της κυβέρνησης	0.46%	1.14%	7.76%	36.53%	54.11%
Η χρήση δικτυακών τόπων ηλεκτρονικής διακυβέρνησης θα παρέχει έγκαιρη ενημέρωση σε θέματα επιμόρφωσης	0.00%	0.91%	7.31%	43.25%	48.63%
Η χρήση δικτυακών τόπων ηλεκτρονικής διακυβέρνησης θα μου δίνει τη δυνατότητα της συμμετοχής στη διοίκηση με την πρόσβαση σε εγκυκλίους, υπουργικές αποφάσεις, προεδρικά διατάγματα και νόμους	0.91%	2.05%	8.22%	33.81%	50.00%
Η χρήση δικτυακών τόπων ηλεκτρονικής διακυβέρνησης θα δημιουργήσει συνθήκες ανοικτής και διαφανούς δημόσιας διοίκησης	2.51%	7.76%	26.94%	34.25%	28.54%
Η χρήση δικτυακών τόπων ηλεκτρονικής διακυβέρνησης θα παρέχει έγκαιρη ενημέρωση στις εκπαιδευτικές εξελίξεις σε ολόκληρη την χώρα	0.23%	0.68%	8.90%	44.29%	45.89%
Η χρήση δικτυακών τόπων ηλεκτρονικής διακυβέρνησης θα ανοίγει νέους ορίζοντες (π.χ. καινοτόμες δράσεις)	0.23%	1.83%	8.68%	45.26%	42.01%
Η χρήση δικτυακών τόπων ηλεκτρονικής διακυβέρνησης θα προσφέρει εύκολη πρόσβαση σε ενδιαφέροντες δικτυακούς τόπους (π.χ. εφημερίδες, Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών κτλ)	0.00%	0.91%	4.11%	41.32%	53.65%
Με την ευρεία χρήση του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου από και προς τους κυβερνητικούς φορείς μπορεί να περιοριστούν γραφειοκρατικές διαδικασίες	0.46%	1.83%	9.82%	38.58%	49.32%

4. Συμπεράσματα

Η παρούσα έρευνα αποτελεί μια πρώτη προσπάθεια διερεύνησης των απόψεων των εκπαιδευτικών από τη χρήση δικτυακών τόπων ηλεκτρονικής διακυβέρνησης. Τα ευρήματα δείχνουν ότι σαν θετικοί παράγοντες αξιολογούνται η διαθεσιμότητα των υπηρεσιών σε 24ωρη βάση, η ταχύτητα με την οποία οι εκπαιδευτικοί αναμένουν να τελειώνουν τη δουλειά τους, η παροχή ίσων ευκαιριών σε όλους τους πολίτες, η έγκαιρη ενημέρωση στο θέμα της επιμόρφωσης και των εκπαιδευτικών εξελίξεων στην πατρίδα μας, η συμμετοχή στη διοίκηση μέσω της πρόσβασης στο υφιστάμενο εκπαιδευτικό νομικό πλαίσιο, ο περιορισμός της γραφειοκρατίας μέσω της χρήσης του e-mail, η συμβολή στην καινοτομία και η εύκολη πρόσβαση σε άλλους ενδιαφέροντες δικτυακούς τόπους. Οι παράγοντες αυτοί μπορούν να αποτελέσουν την βάση της διαρκούς προσπάθειας βελτίωσης του επιπέδου της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης. Σε αντιδιαστολή των ανωτέρω, καταγράφηκε η προσδοκία αμφισβήτηση της μείωσης της γραφειοκρατίας και της δημιουργίας συνθηκών “ανοικτής και διαφανούς” δημόσιας διοίκησης. Οι παράγοντες αυτοί μπορούν να αποτελέσουν σοβαρά στοιχεία προβληματισμού και περαιτέρω έρευνας. Οι εκπαιδευτικοί αν και θεωρούν ειλκρινείς και τίμιους τους δικτυακούς τόπους ηλεκτρονικής διακυβέρνησης της εκπαίδευσης, στην πράξη η χρήση τους θεωρείται επικίνδυνη. Για το λόγο αυτό η κυβέρνηση θα μπορούσε να ξεκινήσει καμπάνιες ενημέρωσης προς τους πολίτες για τα σχετικά πλεονεκτήματα της χρήσης των παρεχομένων υπηρεσιών από την εξεύρεση πληροφοριών μέχρι την ολοκλήρωση συναλλαγών.

5.Βιβλιογραφικές αναφορές

- Al-Shafi, S. and Vishanth, W. (2009). Understanding citizens' behavioural intention in the adoption of e-government services in the state of Qatar. *17th European Conference on Information Systems*.
- Colesca S. E. (2009). Increasing e-trust: a solution to minimize risk in the e-government adoption. *Journal of applied quantitative methods*, Vol 4. No. 1, pp. 31-44.
- Colesca S. E. and Dobrica, L. (2008). Adoption and use of e-government services: The case of Romania. *Journal of Applied Research and Technology*, Vol. 6, No.3, pp. 204-217.
- Gunter, B. (2006). Advances in e-democracy. *Aslib Proceedings: New Information Perspectives*, 58 (5): 361-370.
- Golubeva and Merkurjeva (2005). Evaluation of Demand for e-Government: the case of Saint-Petersburg. *13th NISPAcee Annual Conference Democratic Governance for the XXI Century: Challenges and Responses in CEE Countries* Moscow, Russia, May 19 - 21, http://www.nispa.sk/portal/conf/papers3_list.php?cid=3n&fs_papersPage=3
- Homburg, V. (2004). E-Government and NPM: A perfect Marriage? Marijin Janssen, Henkel G. Sol and Rene W. Wagenaar (Eds.) ICEC' 04, *6th International Conference on Electronic Commerce*.
- IDRC(2007). *From e-Government to e-Governance: a paradigmatic shift*. The International Development research center. Science for Humanity, http://www.idrc.ca/en/ev-115662-201-1-DO_TOPIC.html
- Kachnowski, S. (2003). *Healthcare e-governance in Post 9/11 America*. Power Grid Corporation of India Limited, Promises of e-governance. Operational Challenges
- Luo, G.(2009). *E-government, people and social change: A case study of China*. 38, 3, 1--23
- Majumdar, K (2006). e-governance and ITS QMS, <http://egovstandards.gov.in>
- Misuraca, G. (2005). LOG-IN Africa, Project Proposal to IDRC, on behalf of CAFRAD, October 2005.
- Misuraca, G. (2006). e-Governance in Africa, from theory to action: a practical-oriented research and case studies on ICTs for *local governance ACM International Conference*
- Mofleh, S. and Wanous, M. (2008) Understanding Factors Influencing Citizens Adoption of e-Government Services in the Developing World: Jordan as a Case Study *Journal of Computer Science*, Vol. 7, No.2, pp.1-11
- Norris, P. (2000). *Digital Divide* <http://ksghome.harvard.edu/~pnorris/acrobat/digitalch6.pdf>
- Observatory for the Greek Information Society (2009). *Measurement of eEurope/i2010. Indicators for Greece. 2008 Findings*. <http://www.observatory.gr>
- Schware, R. and Deane, A. (2003). *Deploying e-government programs: the strategic importance of "I" before "E"*. *Info*, 5(4):10-19.
- Titah, R. and Barki, H. (2006) "E-government adoption and acceptance: A literature review", *International Journal of Electronic Government Research*, Vol 2, No 3, pp. 23-57.
- The Economist Intelligence Unit (2009). *E-readiness ranking 2009. The usage imperative*. http://www-935.ibm.com/services/us/gbs/bus/pdf/e-readiness_rankings_june_2009_inal_web.pdf
- UNESCO (2007). *E-governance capacity building*. www.unesco.org/webworld/e-governance
- United Nations (2005). *UN Global E-government Readiness Report 2005*. E-government to E-inclusion. United Nations. New York.
- United Nations (2008). *UN e-government survey 2008*. E-Government to connected governance, <http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/UN/UNPAN028607.pdf>
- Vrana, V., Zafiropoulos, K. And Karavasilis, I. (2007). Quality Evaluation of local government website. A case of a primary education administration. *Paper presented at 10th Toulon-Verona conference*, 3-4 September 2007 Thessaloniki